

DOI: 10.15276/EJ.03.2024.7
DOI: 10.5281/zenodo.13857982
UDC: 657
JEL: M41

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЩОДО УТРИМАННЯ АВТОТРАНСПОРТУ ПІДПРИЄМСТВА

PECULIARITIES OF COST ACCOUNTING FOR THE MAINTENANCE OF THE COMPANY'S MOTOR VEHICLES

Natalia M. Selivanova, PhD in Economics, Associate Professor
Odessa Polytechnic National University, Odessa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4157-4946
Email: n.selivanova.odessa@gmail.com

Anastasiia O. Tsapenko
Odessa Polytechnic National University, Odessa, Ukraine
ORCID: 0009-0002-9184-362X
Email: 9480456@stud.op.edu.ua

Received 25.06.2024

Селіванова Н.М., Цапенко А.О. Особливості обліку витрат щодо утримання автотранспорту підприємства. Науково-методична стаття.

У даній статті досліджено відображення в бухгалтерському обліку витрат на утримання автотранспорту. Надано поняття автотранспорту. Наведено класифікацію витрат, що пов'язані з його утриманням. Визначено найголовніші завдання, що стосуються організації обліку витрат на утримання автотранспорту. Розглянуто бухгалтерський облік витрат проведення технічного обслуговування та ремонту автотранспорту, матеріальних витрат. Надано рекомендації щодо покращення використання автотранспорту на підприємстві, оптимізації витрат на його утримання.

Ключові слова: автотранспорт, нормативно-правове регулювання, облік витрат на утримання автотранспорту, амортизація, ремонт автотранспорту, експлуатація акумуляторних батарей, списання паливно-мастильних матеріалів, нормативні умови експлуатації акумуляторних батарей

Selivanova N.M., Tsapenko A.O. Peculiarities of Cost Accounting for the Maintenance of the Company's Motor Vehicles. Scientific and methodical article.

This article examines the reflection of vehicle maintenance costs in accounting. The concept of motor vehicles is given. The classification of costs associated with its maintenance is given. The most important tasks related to the organization of accounting for vehicle maintenance costs have been determined. The accounting of the costs of maintenance and repair of motor vehicles, material costs was considered. Recommendations were given on improving the use of motor vehicles at the enterprise, optimizing costs for its maintenance.

Keywords: motor vehicles, regulatory and legal regulation, accounting for vehicle maintenance costs, depreciation, vehicle repair, operation of storage batteries, write-off of fuel and lubricants, regulatory conditions for operation of storage batteries

З розвитком ринкової економіки наявність автотранспорту для більшості підприємств є обов'язковою умовою успішного функціонування: автотранспорт на підприємстві в залежності від його призначення забезпечує не тільки отримання доходів у майбутніх періодах в результаті реалізації товарів, робіт, послуг, а ще й витрати на його утримання, обслуговування. В залежності від типу і виду діяльності підприємства автотранспорт може бути призначений для переміщення працівників, перевезення товарів, організації маршрутних перевезень населення тощо.

Актуальність. На актуальність проблеми щодо обліку витрат на утримання автотранспорту на сьогоднішній день впливає зростання цін на паливо, зростання витрат на обслуговування та ремонт, збільшення часу перебування у пробках, військові події, розвиток альтернативних видів транспорту, екологічні проблеми і зміна свідомості людей. Так, збільшення часу перебування у пробках збільшує не тільки робочий час водія, а й витрати палива, а через військові події є великий ризик втрачати автотранспорт, і разом з цим і можливість отримання доходів. Тому перед кожним підприємством рано чи пізно постає питання щодо доцільності використання власного автотранспорту в своїй діяльності. Чи покритуться витрати на утримання автотранспорту доходами майбутніх періодів, чи вигідно користуватись послугами перевізника? Тому основними задачами бухгалтерського обліку витрат на утримання автотранспорту на підприємстві є повне, своєчасне, достовірне відображення, правильна оцінка, контроль і аналіз цих витрат відповідно до вимог чинного законодавства. Від правильності їх відображення в бухгалтерському обліку залежить собівартість товарів, робіт, послуг, що в свою чергу впливає на формування фінансового результату підприємства. В залежності від призначення автотранспорту витрати на утримання можуть збільшувати виробничі, загальновиробничі, адміністративні витрати, витрати на збут. Під утриманням автотранспорту, в першу чергу, розуміються витрати на паливо та паливно-мастильні матеріали. На другому плані – амортизація, оплата праці, страхування автомобіля, податки тощо.

Метою статті є узагальнення теоретичних, нормативних засад обліку витрат на утримання автотранспорту, надання чіткого розуміння принципів та методів для відображення в бухгалтерському обліку цих витрат, а також розробка рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання постановки обліку, контролю витрат на утримання автотранспорту знайшло відображення в наукових роботах В.М. Базась, М.Ф. Базась, А.В. Базилук., Н.Ю. Грицака, Н.В. Довгопол, В.Б. Захожай, Ю.Г. Кім, О.І. Малишкіна, М.М. Матюха, Т.В. Полозової, М.О. Радченко, Г. Чернишової тощо.

В основні нормативно-законодавчої бази обліку витрат на утримання автотранспорту на підприємстві є Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р. N 2344-III, Наказ Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Правил надання послуг з технічного обслуговування і ремонту колісних транспортних засобів» від 28.11.2014 № 615, Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Експлуатаційних норм середнього ресурсу пневматичних шин колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі» від 20.05.2006 N 488, Методичні рекомендації з нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою та Базові норми витрат від ДП «Державтотранс НДІпроект», Наказ Міністерства юстиції України, Фонд державного майна України «Про затвердження Методики товарознавчої експертизи та оцінки колісних транспортних засобів» від 24.11.2003 № 142/5/2092, НП(С)БО 7 «Основні засоби», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 16 «Витрати», План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування, Податковий кодекс України [1-10].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

В результаті опрацювання наукових джерел та нормативно-правових актів було виявлено відсутність обов'язкових типових документів для обліку витрат на утримання автотранспорту підприємства. Більшість підприємств користуються застарілими нормами списання ПММ, шин, акумуляторів, а також на розсуд відносять витрати з утримання автотранспорту. На сьогоднішній день «Методичні рекомендації з нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою» від ДП «Державтотранс НДІпроект» є одними з найактуальніших методичних вказівок для бухгалтерів щодо обліку цих витрат на одному рівні з національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та звітності. Ще однією проблемою є відсутність алгоритму, вказівок для відображення в бухгалтерському та податковому обліку витрат на утримання автотранспорту на підприємстві, що може призвести до помилок під час формування собівартості продукції, товарів, робіт послуг та відпускної ціни у продаж, що в результаті може вплинути на фінансовий результат підприємства, спричинити помилки у фінансовій звітності та стати причиною штрафних санкцій від контролюючих органів під час перевірки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Автомобільний транспорт – галузь транспорту, яка забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях пасажирів та вантажів автомобільними транспортними засобами [1]. На підприємстві можуть використовуватись вантажні та/або легкові автомобілі, що відрізняються призначенням та конструкцією. Так, призначенням легкового автомобіля є перевезення персоналу підприємства та його багажу, але не більше дев'яти місць для сидіння, включаючи місце водія. Вантажний автомобіль за свою конструкцією та обладнанням призначений для перевезення вантажів [1, 2].

Так, за думкою Г. Чернишової під час експлуатації автомобіля на підприємстві виникають наступні витрати: на утримання та експлуатацію (технічне обслуговування); на поточний і капітальний ремонт; на придбання пально-мастильних матеріалів; пов'язані з паркуванням [11].

Грицак Н.Ю. в своїх наукових статтях поділяє витрати на такі групи:

- на паливно-мастильні матеріали;
- на проведення технічного обслуговування, ремонт автотранспорту, на придбання запчастин;
- пов'язані із заміною шин, акумуляторів;
- пов'язані з технічним оглядом автотранспортного засобу;
- пов'язані із сплатою податків і зборів (збір за першу реєстрацію транспортного засобу, екологічний податок);
- пов'язані з амортизацією автотранспортного засобу;
- на оплату праці водіїв та відрахування на соціальні заходи [12].

За економічним призначенням витрати на утримання автомобіля можна класифікувати за трьома ознаками: за технологічним призначенням, за однорідністю ресурсів, за статтями витрат. Ці три групи можна деталізувати та додатково розподілити за видами витрат (рис. 1). Даний підхід був запропонований науковцями Захожай В.Б., Базась М.Ф., Матюха М.М., Базась В.М, а потім узагальнений Грицак Н.Ю.

Отже, основні витрати на утримання автотранспорту на підприємстві пов'язані з технічним обслуговуванням, ремонтом (поточним і капітальним), паливно-мастильними матеріалами, амортизацією, витратами на оплату праці та соціальні заходи.

Рисунок 1. Класифікація витрат на утримання автотранспорту

Джерело: складено авторами за матеріалами [12, 13]

Для коректного відображення витрати на утримання автотранспорту в бухгалтерському обліку залежить від типу підприємства, видів його діяльності за КВЕД, призначенням автотранспорту. В залежності від цього на практиці підприємство самостійно вирішує, до яких витрат відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 16 «Витрати» віднести витрати на утримання автотранспорту.

Так легкові автомобілі дуже часто використовуються для переміщення працівників відділу збуту під час під час відряджень, що в свою чергу збільшує витрати на збут. Витрати на утримання автомобіля, що перевозить пасажирів або вантаж, можуть бути віднесені до собівартості товару або послуги.

Всі господарські операції, пов'язані з обліком витрат на утримання автотранспорту мають бути відображені в бухгалтерському обліку підприємства повній мірі, своєчасно, достовірно зі створенням первинних облікових документів відповідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо - безпосередньо після її закінчення. Первинні документи можуть бути в паперовому та в електронному вигляді [15].

Однією з особливостей обліку витрат на утримання автотранспорту є використання товарно-транспортної накладної та подорожнього листа типової форми. В ТТН надається інформація не тільки про покупця і замовника, а також про перевізника, автотранспорт інформацію про вантаж. Якщо перевезення займає більше однієї доби і на далеку відстань, то разом з ТТН водієві надається подорожній лист. В подорожньому листі надається інформація про водія, автотранспорт, вантаж, дані про рух палива, маршрут та інша додаткова інформація, пов'язана з перевезенням [15]. Товарно-транспортна накладна та подорожній лист підтверджують достовірність перевезення, що є підставою для створення первинних документів з витрат на оплату праці, палива, рахунків та актів на виконані послуги з перевезення вантажу.

Перелік документів щодо обліку витрат на утримання автотранспорту представлені на рис. 2.

Автотранспорт відноситься до основних засобів підприємства та відображається на субрахунку 105 «Транспортні засоби», капітальні витрати на ремонт – на субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», амортизація автомобіля - на субрахунку 131 «Знос основних засобів» [7, 9].

Технічне обслуговування і ремонт проводяться з метою підтримання дорожніх транспортних засобів у технічно справному стані та належному зовнішньому вигляді, забезпечення надійності, економічності, безпеки руху та екологічної безпеки. Система технічного обслуговування та ремонту автотранспорту представлена на рисунку 3.

Щоденне технічне обслуговування проводять 1 раз на добу, ТО-1 та ТО-2 - в залежності від кілометражу, що був пройдений автотранспортом. Для легкових автомобілів ТО-1 проводять з періодичністю 5000 км та ТО-2 – 20000 км, а для вантажних – 4000 км та 16000км відповідно. Сезонне ТО проводиться навесні та восени і разом з запланованим ТО-2. До технічного обслуговування автомобіля, належать: операції із заміною шин і акумуляторних батарей, санітарна обробка автотранспортного засобу, роботи щодо заправки експлуатаційними рідинами [13, 17].

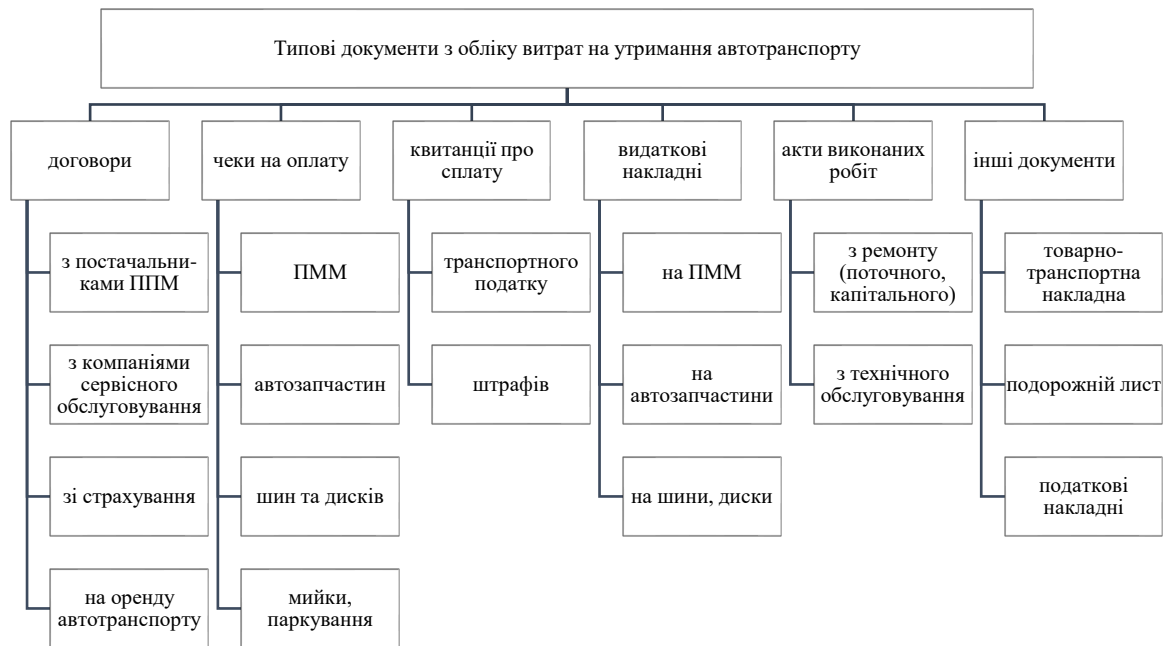

Рисунок 2. Основні типові документи в обліку витрат на утримання автотранспорту

Джерело: складено авторами за матеріалами [13, 16]

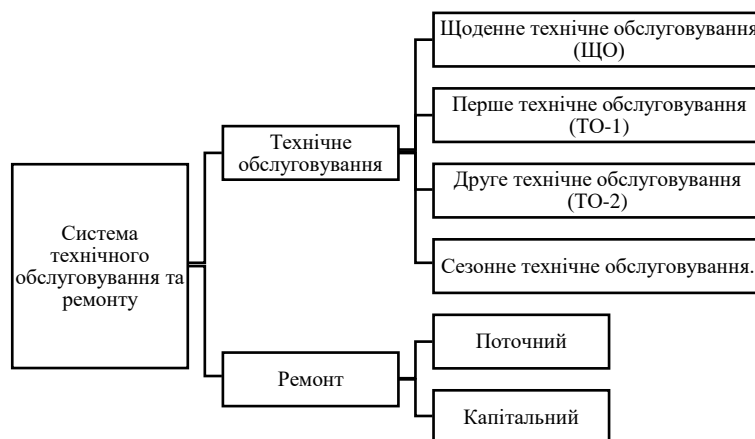

Рисунок 3. Схема технічного обслуговування та ремонту автотранспорту

Джерело: складено авторами за матеріалами [13, 17]

Про виконання відповідних робіт складають акти: про виконання профілактичного обслуговування автомобіля; про виконані ремонти без поліпшення об'єктів (модернізації); про виконані ремонти із поліпшенням об'єктів (модернізацією). Приймання виконаних робіт з капітального ремонту об'єктів оформлюють Актом приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів [13, 21].

Для проведення ТО підприємство купує в постачальників запчастини (субрахунок 207 «Запасні частини»), інші матеріали (в т.ч. автохімія) (субрахунок 209 «Інші матеріали»). На практиці дуже часто після проведення ТО автотранспорт миють, що доцільно відобразити в бухгалтерському обліку витрат на утримання автотранспорту. ТО автотранспорту відноситься до загальнопромислових витрат, послуги мийки – до адміністративних витрат. Кореспонденція рахунків про проведення технічного обслуговування автотранспорту наведена в табл. 1.

Послуги з поточного ремонту автомобіля не збільшують вартість основного засобу, тому можуть бути віднесені до складу виробничих, загальнопромислових, адміністративних витрат, витрат на збут в залежності від того, в якому підрозділі підприємства використовується автотранспорт. Капітальний ремонт автотранспорту відноситься до модернізації і збільшує вартість основного засобу, тому витрати відображаються на субрахунках 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 10 «Основні засоби». Кореспонденція рахунків про проведення ремонту автотранспорту наведена на рис. 4.

Таблиця 1. Кореспонденція рахунків про проведення технічного обслуговування автотранспорту

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	дебет	кредит
Отримано від постачальника запчастини для проведення ТО та оприбутковано на склад	207	631
Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631
Отримано від постачальника інші матеріали (в т.ч. автохімія) для проведення ТО та мийки автомобіля, і оприбутковано на склад	209	631
Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631
Списано запасні частини для проведення ТО	91	207
Списано інші матеріали для проведення ТО	91	209
Підрядник надав послуги з проведення ТО	91	685
Відображено податковий кредит з ПДВ	641	685
Сплачено постачальнику за запчастини/інші матеріали з поточного рахунку	631	311
Отримано від автомийки акт виконаних робіт з виконання послуг мийки автомобіля	92	631
Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631
Погашено заборгованість перед автомийкою з поточного рахунку	631	311

Джерело: складено авторами за матеріалами [8, 9, 13, 17]

Рисунок 4. Витрати на ремонт автотранспорту підприємства

Джерело: складено авторами за матеріалами [12-14, 17, 22]

Для відображення в обліку витрат матеріальних цінностей за рахунком 20 «Виробничі запаси» Н.Ю. Грицак запропонував ввести таку систему синтетичних та аналітичних рахунків, в якій кожен субрахунок деталізується, що значно покращує контроль над витратами запасів на утримання автотранспорту (рис. 5).

Особливу увагу в обліку витрат на утримання автотранспорту приділяють використанню шин та акумуляторів. Під час купівлі автомобіля їх вартість вже в складі первісної вартості автомобіля. Під час списання шин використовують експлуатаційні норми середнього ресурсу пневматичних колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі, основними критеріями яких є кілометраж пробігу, дорожньо-кліматичні умови місцевості. Рекомендовано складати Картки обліку автомобільної шин довільного формату з інформацією про походження шин (виробник, країна виробництва), технічні характеристики шин, марку і модель автомобілю, дату монтажу і демонтажу шин, пробіг, причину демонтажу тощо [13, 18].

Заміна акумуляторів проводиться відповідно Правил експлуатування акумуляторних свинцевих стартерних батарей колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі відповідно їх гарантійного терміну експлуатації. Нормальні умови експлуатації акумуляторної батареї наведені в табл. 2.

Якщо експлуатація автотранспорту відповідає нормальним умовам, то підприємство розраховує норми середнього ресурсу акумуляторів на кожен місяць використання, що напряму залежить від інтенсивності експлуатації автотранспорту. Якщо фактичні умови відрізняються від нормальних, то підприємство може розробити тимчасові норми середнього ресурсу акумуляторів. Нормальні і тимчасові норми використовуються під час формування бізнес-планів, тарифів на перевезення, плануванні утилізації стартерних АБ, визначення та/або контролю бази оподаткування прибутку підприємств.

Рисунок 5. Система синтетичних та аналітичних рахунків з обліку матеріальних витрат
Джерело: складено авторами за матеріалами [12]

Таблиця 2. Нормальні умови експлуатації акумуляторної батареї автотранспорту

Умова	Нормальне значення умови
Тип акумуляторної батареї (АБ)	Відповідає вимогам розробника автотранспорту щодо величини номінальної ємності АБ. Для уникнення скорочення строку служби через систематичний недозаряд (перезаряд) не допускається застосування АБ з ємністю нижче (вище), установлені розробником,
Співвідношення величин пробігу	Співвідношення величин пробігу КТЗ у місті чи населеному пункті та поза ним становить 2:3
Справність автотранспорту	Під час використання АБ автотранспорт справний. Технічне обслуговування і ремонт КТЗ здійснюють за вимогами виробника КТЗ
Середня інтенсивність експлуатації автотранспорту	Залежно від призначення не більше (км/місяць): для вантажних КТЗ (бортових і сидельних тягачів) - 3500; для автобусів, таксі - 3000; для легкових автомобілів - 4000; для спеціальних машин, які виконано на базі легкових і вантажних КТЗ, - 3000.
Тривалість щозмінної роботи	Тривалість щозмінної роботи автотранспорту становить 8 годин, АБ спеціального устаткування чи маршової АБ для забезпечення роботи спеціального устаткування - не перевищує половини робочої зміни. Одну годину роботи АБ у складі спеціального устаткування умовно прирівнюють до 25 км пробігу автотранспорту.
Склад споживачів електроенергії	Склад споживачів електроенергії транспортного засобу відповідний його основній комплектності

Джерело: складено авторами за матеріалами [4]

Акумуляторна батарея списується за ознакою досягнення граничного стану, а також в разі виявлення виробничих чи експлуатаційних дефектів, що не підлягає ремонту [4].

Списання акумулятору відбувається на підставі Акту списання в довільній формі, в якому має міститись інформація дату введення в експлуатацію та строк використання, його технічні характеристики, марку і модель автотранспорту тощо [13, 19]. Витрати на списання акумулятора можна відобразити в момент встановлення в автотранспорт або в момент заміни з причини виробітку ресурсу відповідно до Наказу про облікову політику підприємства.

Бухгалтерський облік паливно-мастильних матеріалів ведуть на субрахунку 203 «Паливо», які за НП(С)БО 9 «Запаси» обліковуються за первісною вартістю, до якої включається вартості придбання у постачальника, за винятком непрямих податків, ввізного мита під час імпорту, транспортно-заготівельних витрат, непрямих податків та інших витрат, пов'язаних з їх придбанням. Усі ПММ відносяться до нафтопродуктів, які приймаються, зберігаються, відпускаються відповідно чинної Інструкції про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України [22, 23].

Відповідно Інструкції про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України відпуск нафти споживачам здійснюється на підставі попередньо укладених договорів, а нафтопродуктів - на підставі договорів або за готівку [20]. Також ПММ можуть бути отримані за бартером, в формі внеску в статутний капітал від засновників. Надлишок ПММ, виявлений під час проведення інвентаризації, також вважається надходженням.

Кількість і вартість відпущених нафти та нафтопродуктів споживачам безготівковими розрахунками, талонами, платіжними картками мають бути оформлені у формі первинних документах бухгалтерського обліку – видаткових накладних, періодичних звітах відпуску нафти та нафтопродуктів споживачу [20]. Отже, основними первинними документами для оприбуткування ПММ є видаткові накладні, касові чеки на купівлю палива на АЗС.

В бухгалтерському обліку ПММ використовується норми витрат, що дозволяють враховувати виконану транспортну роботу, особливості технологічного процесу, кліматичні, дорожні та інші умови експлуатації відповідно до Методичних рекомендацій з нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою [5;6]

Використовуються базові лінійні норми, встановлені за моделями (модифікаціями) автомобілів, та система нормативів і коригуючих коефіцієнтів:

- базова лінійна норма на пробіг автомобіля – на 100 км;
- норма на виконання транспортної роботи – на 100 т-км;
- норма на одну тонну зміненої спорядженої маси H_g ;
- норма на їзду з вантажем на одну їзду;
- норма на пробіг при виконанні спеціальної роботи – на 100 км;
- норма на роботу спеціального обладнання, встановленого на автомобілях, - на годину або на виконану операцію;
- базова норма на роботу автономного (незалежного) обігрівача – на одну годину його роботи.

Для забезпечення комфортних умов перебування в автотранспорті норми витрат палива збільшуються в залежності від температурного режиму пори року: в холодну пору року – на 2-12%, в теплу пору року – на 5-10%.

Норми витрат палива можуть бути зменшені для перевезень за межами населеного пункту зі швидкістю до 90км/год : для легкових автомобілів – від –15% до –30%, для всіх інших автомобілів – від –5% до –20%.

Під час військового стану ДП «ДержавтотрансНДІПроект» рекомендує планувати потреби ПММ з урахуванням умов дорожнього руху, якості дорожнього покриття, ландшафту місцевості, кліматичних умов, технічного стану, маневрування у місцях завантаження і розвантаження та виконання операції з розвантаження, виконання спеціальної роботи, додаткового споживання палива.

Норми витрат палива, в т.ч. тимчасові, затверджуються внутрішніми наказами, актами встановлення норм витрат палива.

Під час списання витрат палива використовуються подорожні листи водія, в яких вказаний маршрут, показники лічильників кілометражу, норми витрат ПММ. Крім цього слід враховувати природні витрати нафтопродуктів, якщо підприємство має акцизний склад зі зберігання пального. Списання палива оформлюється актом списання пального в довільній формі.

Вдосконалити облік витрат щодо утримання автотранспорту на підприємстві можна наступним чином:

1. Використовувати спеціальні програми, додатки для обліку витрат на автотранспорт,
2. Встановити GPS-трекінг на кожен службовий автотранспорт для відстеження маршруту, простою,
3. Планування економічно вигідних маршрутів для зменшення вартості перевезень,
4. Застосування системи внутрішнього контролю над витратами на утримання автотранспорту,
5. Дотримання норм витрат ПММ, експлуатації автотранспорту і планування витрат,
6. Оптимізація витрат шляхом запровадження заходів економії пмм, своєчасного технічного обслуговування та ремонту,
7. Посилення відповідальності водії автотранспорту підприємства під час експлуатації автотранспорту: система мотивацій під час економного і дбайливого використання автотранспорту, система штрафів за порушення правил експлуатації транспортного засобу, правил дорожнього руху
8. Постійне слідкування за змінами законодавства.

Запропоновані заходи дозволять покращити використання автотранспорту на підприємстві, оптимізувати витрати на його утримання, що в результаті збільшить в майбутньому доходи підприємства.

Висновки

Автотранспорт є важливою складовою основних засобів підприємства, що впливає на формування собівартості продукції, доходів в разі його використання під час реалізації товарів, робіт, послуг. На сьогоднішній день нормативно-правова база України знаходиться на стадії активних змін через інтеграцію в європейське економічне середовище, що впливає на розвиток нормативно-правих засад обліку витрат на утримання автотранспорту. Підприємство самостійно обирає спосіб обліку цих витрат, що дуже часто призводить до використання неактуальних форм документів, помилок під час списання ПММ та експлуатації автотранспорту, що суперечить актуальним нормам витрат і експлуатації.

Тому в момент налагодження обліку витрат на утримання автотранспорту потрібно звернути увагу на тип підприємства та його вид діяльності за КВЕД, технічні характеристики автотранспорту, умови його придбання, призначення, відповідальної особи. Від цих параметрів залежить доцільність придбання або подальше утримання автотранспорту. Запропоновані заходи щодо вдосконалення обліку витрат на утримання автотранспорту допоможе підприємствам оптимізувати їх та збільшити доходи у майбутньому.

Abstract

With the development of the market economy, the availability of vehicles for most enterprises is a mandatory condition for successful functioning: vehicles at the enterprise, depending on its purpose, ensure not only income in future periods as a result of the sale of goods, works, services, but also expenses for its maintenance and service.

The relevance of the problem of accounting for vehicle maintenance costs today is influenced by rising fuel prices, increased maintenance and repair costs, increased time spent in traffic jams, military events, the development of alternative modes of transport, ecology, problems and a change in people's consciousness.

Sooner or later, every enterprise faces the question of the expediency of using its own vehicles in its activities: will the costs of maintaining the car be covered by the income of future periods, or is it profitable to use the services of carriers?

The main goal of the study is to generalize the theoretical and regulatory principles of accounting for the costs of vehicle maintenance, a clear idea of the principles and methods of reflecting these costs in accounting, as well as the development of recommendations for their improvement.

As a result of the study of scientific sources and legal acts, it was established that there are no mandatory standard documents for accounting for the costs of maintaining the company's motor vehicles. Most enterprises use outdated rules for writing off fuel and lubricants, tires, batteries, as well as discretionary expenses for vehicle maintenance. The absence of an algorithm at the enterprise, instructions for reflecting in the accounting and tax records the expenses for the maintenance of motor vehicles will lead to errors during the formation of the cost price of products, goods, works, services and sales. sales prices, which as a result can affect the financial result of the enterprise, cause errors in financial reporting and be the cause of fines from the control authorities during the inspection.

Therefore, today the relevance of the problem of accounting for the costs of vehicle maintenance is increasing due to the increase in the price of fuel, the increase in the costs of maintenance and repair, the increase in the time of work in traffic jams, military events, the development of alternative modes of transportation, environmental problems and a change in people's consciousness.

Список літератури:

1. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001р. № 2344-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>.
2. Про затвердження Методики товарознавчої експертизи та оцінки колісних транспортних засобів: Наказ Міністерства юстиції України, Фонду державного майна України від 24.11.2003 р. № 142/5/2092. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1074-03#Text>.
3. Про затвердження Правил надання послуг з технічного обслуговування і ремонту колісних транспортних засобів: Наказ Міністерства інфраструктури України від 28.11.2014 № 615. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1609-14#Text>.
4. Про затвердження Експлуатаційних норм середнього ресурсу пневматичних шин колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 20.05.2006р № 488. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0712-06#Text>.
5. Нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою: методичні рекомендації. – К.: ДП «ДержавтотрансНДПроект», 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://insat.org.ua/files/services/ldvpe/6/metod.pdf>.
6. Базові норми витрат (доповнення до Методичних рекомендацій з нормування витрат палива, електричної енергії, мастильних, інших експлуатаційних матеріалів автомобілями та технікою): методичні рекомендації. – К.: ДП «ДержавтотрансНДПроект», 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://insat.org.ua/files/services/ldvpe/6/baz.pdf>.
7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України «від 27.04.2000р №92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.99р. № 246. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text6>.
9. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.
10. Податковий Кодекс України: за станом на 16 червня 2024 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
11. Чернишова Г. Витрати на експлуатацію автомобіля/Чернишова Г. // Вісник податкової служби України. – 2006. – №14 (393). – С. 27.

12. Грицак Н. Ю. Методичні положення обліку витрат на технічну експлуатацію автотранспортного засобу / Н.Ю. Грицак // Вісник Житомир. держ. технол. ун-ту. – 2011. – № 2 (56): Економічні науки. – С. 64-68.
13. Бухгалтерський облік в галузях економіки: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Захожай В.Б., Базась М.Ф., Матюха М.М., Базась В.М.] – К.: МАУП, 2005. –698 с.
14. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999р № 318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14>.
16. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. – Київ: «Центр учбової літератури», 2014. – 600 с.
17. Про затвердження «Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту: Наказ Міністерства транспорту від 30.03.1998р № 102. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0268-98#Text>.
18. Про затвердження Експлуатаційних норм середнього ресурсу пневматичних шин колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 20.05.2006р №488. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0712-06#Text>.
19. Про затвердження Правил експлуатування акумуляторних свинцевих стартерних батарей колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 02.07.2008р № 795. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-08#Text>.
20. Про затвердження Інструкції про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України: Наказ Міністерства палива та енергетики України, Міністерства економіки України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 20.05.2008 р. № 281/171/578/155. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-08#Text>.
21. Кодекс законів про працю України: станом на 18.05.2024 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
22. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: Наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016р. № 818. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#n141>.
23. Бухгалтерський облік: навч. посібник для студентів усіх форм навчання спеціальності 051 – Економіка / [Н.В. Довгопол, Т.В. Полозова, М.О. Радченко]. – Х.: ХНУРЕ, 2021. – 300 с.
24. Бухгалтерський і податковий облік автотранспорту та перевезень: навч. посіб. / [Базиліук А.В., Малишкін О.І.]. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.

References:

1. Law of Ukraine on Road Transport № 2344-III. (2001, April 05). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text> [in Ukrainian].
2. Order of the Ministry of Justice of Ukraine, State Property Fund of Ukraine on approval of the Methodology of commodity expertise and evaluation of wheeled vehicles №142/5/2092. (2003, November 24). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1074-03#Text> [in Ukrainian].
3. Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine on approval of the Rules for the provision of services for maintenance and repair of wheeled vehicles №615. (2014, November 28). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1609-14#Text> [in Ukrainian].
4. Order of the Ministry of Transport and Communications of Ukraine on the approval of the operational norms of the average resource of pneumatic tires of wheeled vehicles and special machines made on wheeled chassis №488. (2006, May 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0712-06#Text> [in Ukrainian].
5. The rationing of consumption of fuel, electrical energy, lubricants, and other operational materials by cars and machinery. (2023). Kyiv: DP "DerzhavtotransNDIproekt". Retrieved from: <https://insat.org.ua/files/services/ldvpe/6/metod.pdf> [in Ukrainian].
6. Basic cost norms (supplement to the Methodological recommendations on the norming of consumption of fuel, electric energy, lubricants, other operating materials by cars and machinery). (2023). Kyiv: SE "DerzhavtotransNDIproekt". Retrieved from: <https://insat.org.ua/files/services/ldvpe/6/baz.pdf> [in Ukrainian].

7. Order of the Ministry of Finance of Ukraine on approval of the National regulation (standard) of accounting 7 "Fixed assets" №92. (2000, April 27). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> [in Ukrainian].
8. Order of the Ministry of Finance of Ukraine on approval of the National regulation (standard) of accounting 9 "Inventories" №246. (1999, October 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> [in Ukrainian].
9. Order of the Ministry of Finance of Ukraine on approval of the Chart of accounts and instructions for its application №291. (1999, November 30). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> [in Ukrainian].
10. Tax Code of Ukraine (2024, June 16) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
11. Chernyshova, G. (2006). Expenses for the operation of the car. Bulletin of the tax service of Ukraine, 14 (393), 27 [in Ukrainian].
12. Hrytsak, N.Y. (2011). Methodical provisions for accounting of expenses for the technical operation of a motor vehicle. Visnyk Zhytomyr. state technology university, 2 (56), 64-68 [in Ukrainian].
13. Zahozhai, V.B., Bazas, M.F., Matyukha, M.M., & Bazas, V.M. (2005). Accounting in the fields of economy. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
14. Order of the Ministry of Finance of Ukraine on approval of the National regulation (standard) of accounting 16 "Expenses" № 318. (1999, December 31). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> [in Ukrainian].
15. Law of Ukraine on accounting and financial reporting in Ukraine №996- XIV. (1999, July 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14> [in Ukrainian].
16. Kim Y.G. (2014) Accounting and tax accounting: Primary documents and the procedure for filling them out. Kyiv: Center for Educational Literature [in Ukrainian].
17. Order of the Ministry of Transport on approval of the Regulations on maintenance and repair of road vehicles of road transport №102. (1998, March 30). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0268-98#Text> [in Ukrainian].
18. Order of the Ministry of Transport and Communications of Ukraine on the approval of the operating norms of the average resource of pneumatic tires of wheeled vehicles and special machines made on wheeled chassis №488. (2006, May 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0712-06#Text> [in Ukrainian].
19. Order of the Ministry of Transport and Communications of Ukraine on approval of the Rules for the operation of rechargeable lead starter batteries of wheeled vehicles and special machines made on wheeled chassis №795. (2008, February 07). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-08#Text> [in Ukrainian].
20. Order of the Ministry of Fuel and Energy of Ukraine, the Ministry of Economy of Ukraine, the Ministry of Transport and Communications of Ukraine, the State Committee of Ukraine on Technical Regulation and Consumer Policy on approval of the Instructions on the procedure for receiving, transporting, storing, releasing and accounting for oil and oil products on enterprises and organizations of Ukraine № 281/171/578/155. (2008, May 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-08#Text> [in Ukrainian].
21. Code of Labor Laws of Ukraine (2024, May 18). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].
22. Order of the Ministry of Finance of Ukraine on approval of standard forms for accounting and write-off of fixed assets by public sector entities and the procedure for their compilation №818. (2016, September 13). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#n141> [in Ukrainian].
23. Dovgopol, N.V., Polozova, T.V., & Radchenko, M.O. (2021). Accounting: education. a guide for students of all forms of education, specialty 051 – Economics. KHARKIV: KhNURE [in Ukrainian].
24. Bazylyuk, A.V., & Malyshkin, O.I. (2011). Accounting and tax accounting of vehicles and transportation. KYIV: Center of Educational Literature [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Селіванова Н.М. Особливості обліку витрат щодо утримання автотранспорту підприємства / Н.М. Селіванова, А.О. Цапенко // *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. – 2024. – № 3 (29). – С. 53-62. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/ejopu/2024/No3/53.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.03.2024.7. DOI: 10.5281/zenodo.13857982.

Reference a Journal Article:

Selivanova N.M. Peculiarities of Cost Accounting for the Maintenance of the Company's Motor Vehicles / N.M. Selivanova, A.O. Tsapenko // *Economic journal Odesa polytechnic university*. – 2024. – № 3 (29). – P. 53-62. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/ejopu/2024/No3/53.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.03.2024.7. DOI: 10.5281/zenodo.13857982.

